

TYT TARİH

Konu

Dünya Gücü Osmanlı
1. Bölüm

Anlatan
İbrahim Ulaş BALDEMİR

[instagram.com/sosyalhocamm](https://www.instagram.com/sosyalhocamm)

twitter.com/sosyalhocamm

facebook.com/sosyalhocamm

Fatih Sultan Mehmet Dönemi

✎ II. Mehmet, 1451'de ikinci kez tahta çıktıktan sonra öncelikle **İstanbul'un fethi** için hazırlıklara başlamıştır. Fatih, 2 yıl süren bu hazırlık döneminde:

★ Çanakkale ve İstanbul Boğazları'nın güvenliğini sağlamak için Yıldırım Bayezid döneminde yapılan Anadolu Hisarı'nın karşısına **Rumeli Hisarı (Boğazkesen)**'i yaptırmıştır. Ayrıca Kuzey Ege'nin güvenliği için de **Çimenlik Kalesi, Kilitbahir Kalesi** ve **Bozcaada Kalesi**'ni yaptırmıştır.

- ★ “Şahi” adlı güçlü ve büyük toplar döktürmüştür.
- ★ Bizans'a yardımı önlemek için Edirne'de bir ordu bulundurmuş
- ★ Güçlü bir donanma oluşturmuştur.

❁ İstanbul'un Fethedilmesinin Sebepleri

- Hz. Muhammed'in İstanbul'un fethedileceğini belirtmesi ve onun fetheden ordu ve komutanları övmesi (**Dinî neden**)
- Devletin toprak bütünlüğünün sağlanmak istenmesi (**Siyasî neden**)
- İstanbul'un jeopolitik/coğrafi konumu ve ticarî merkez olması (**Siyasî neden**)
- Bizans'ın entrikalarına son verilmek istenmesi (**Siyasî neden**)
- Boğazlara ve İpek Yolu ticaretine hâkim olmak istenmesi. (**Ekonomik neden**)

Bu sayfadan nasıl soru çıkar?

İstanbul'un fethinden sonra Ortodoks Kilisesi Osmanlı himayesine alınmış; ayrıca Ermeni Kilisesi'nin teşkilâtlanmasına olanak sağlanmıştır.

Osmanlı Devleti'nin, izlediği bu politikayla aşağıdakilerden hangisini amaçladığı savunulamaz?

- A) Ortodoksları kontrol altında tutmayı
- B) Katolik Kilisesi'ne karşı güç oluşturmayı
- C) Ortodoksların devlete bağlılığını artırmayı
- D) Dinsel farklılıkları ortadan kaldırmayı
- E) Hristiyan dünyasının birleşmesini önlemeyi

İstanbul'un Fethinin Sonuçları

Türk Tarihi Açısından

- ★ Osmanlının iki kıta arasındaki bütünlüğü sağlanmıştır.
- ★ Boğazların egemenliği Osmanlı'ya geçmiştir.
- ★ **Başkent** İstanbul'a taşınmıştır. (Yıkılışa kadar İstanbul başkent olacaktır.)
- ★ Osmanlıların İslâm dünyasındaki saygınlığı artmıştır.
- ★ Osmanlı Devleti'nde "**Yükselme Dönemi**" başlamıştır.
- ★ Devlet **İmparatorluk** haline gelmiştir.
- ★ Ticaret yollarının (İpek Yolu) denetimi Türklerin eline geçmiştir.
- ★ II. Mehmet "**Fatih**" (Fetheden) unvanını almıştır.
- ★ Türklerin Avrupa'da ilerleyişi hızlanmıştır.

Dünya Tarihi Açısından

- ★ Türkler dünya siyasetinin ve Avrupa tarihinin önemli unsuru olmuştur.
- ★ Bizans İmparatorluğu sona ermiştir.
- ★ Fetih sırasında kullanılan topların güçlü surları yıkabileceği görülmüştür.
- ★ Ortaçağ sona ermiş, **Yeniçağ** başlamıştır.
- ★ Avrupalılar **ilk kez** İstanbul'da elçilikler kurmaya başlamıştır.
- ★ Derebeylikler yıkılmış, mutlak krallıklar kurulmaya başlamıştır.
- ★ Avrupa'da **Coğrafi Keşiflerin** ve **Rönesans**'ın oluşumu hızlanmıştır.

Bu sayfadan nasıl soru çıkar?

İstanbul'un fethi; askerî, siyasî ve ekonomik açıdan hem Osmanlı tarihi hem de dünya tarihi açısından önemli gelişmelere yol açmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi, İstanbul'un fethinin dünya tarihi açısından önemli bir sonucu olarak gösterilemez?

- A) Osmanlı toprak bütünlüğünün sağlanması
- B) Derebeyliklerin yıkılması ve mutlak krallıkların kurulmaya başlaması
- C) Büyük topların surları yıkabileceğinin anlaşılması
- D) İstanbul'dan kaçan Bizanslı bilginlerin İtalya'da Rönesans'a zemin hazırlaması
- E) Orta Çağ'ın sonu Yeni Çağ'ın başlangıcı olarak kabul edilmesi

❄ Batı Siyaseti (Fetihler)

- ✎ Fatih Sultan Mehmet İstanbul'un fethinden sonra Avrupa'dan gelebilecek tepkileri önlemek, sınırları genişletmek, İslamiyet'i yaymak, Avrupa'daki Hristiyan birliğini bozmak, Balkan uluslarını yönetim altına almak ve doğudan gelen Türkmenlere yurt bulmak amaçlarıyla batıya yönelik seferler yapmıştır. Bu doğrultuda;
- ★ 1459'da Belgrat dışında tüm Sırbistan, 1460'ta Mora Yarımadası, 1462'de Eflak, 1464'te Bosna ve Hersek, 1476'da Boğdan, 1479'da Arnavutluk fethedilmiştir.

❄ Anadolu Siyaseti (Fetihler)

- ✎ Fatih Sultan Mehmet Batı'daki faaliyetlerden sonra Anadolu'ya yönelmiştir.
- ✎ 1459'da Amasra fethedilmiş, 1460'ta Candaroğulları yıkılmış ve Sinop alınmıştır. Ayrıca 1461'de Trabzon alınarak Pontus Rum Devleti'ne son verilmiş, 1466'da ise Karamanoğullarının bir kısım toprağı ele geçirilmiştir.
- ✎ **1473 Otlukbeli Savaşı**'nda Akkoyunlu hükümdarı **Uzun Hasan** mağlup edilmiş ve Doğu Anadolu'da güvenlik sağlanmıştır.

Bu sayfadan nasıl soru çıkar?

Fatih Sultan Mehmet döneminde;

- Candaroğullarından Samsun'un alınması
- Kırım'ın Osmanlı hâkimiyetine girmesi
- Akkoyunlular'ın yenilgiye uğratılması

faaliyetlerine dayanarak aşağıdakilerden hangisinin amaçlandığı savunulamaz?

- A) Anadolu Türk birliğini gerçekleştirmenin
- B) İslamiyet'i yaymanın
- C) Karadeniz'de üstünlük sağlamanın
- D) Hakimiyet sahasını genişletmenin
- E) İpek Yolu'nda denetim kurmanın

❄ Denizlerdeki Fetihler

- ✎ 1456'da Cenevizliler'den İmroz, Taşoz, Bozcaada, Gökçeada, Semadirek ve Limni adaları, Venedikliler'den Eğriboz ve Midilli alınmıştır. (1462)
- ✎ Karadeniz'deki ticaret yoluna tamamen hâkim olmak isteyen Fatih, **Gedik Ahmet Paşa** komutasındaki bir donanma ile **1475'te Kırım'ı** ele geçirmiştir. Böylece;
 - ★ Karadeniz bir **Türk gölü** haline gelmiştir.
 - ★ Kırım Hanlığı Osmanlı devletine bağlanmıştır.
 - ★ Karadeniz'deki Ceneviz limanları Osmanlı'ya geçmiştir.
 - ★ İpek yolunun denetimi tamamen Osmanlıların eline geçmiştir.

Rodos, kuşatılmasına rağmen alınamamıştır.

- ✎ Ege Denizi, Boğazlar ve Karadeniz ticareti için **Venediklilerle** 1463-1479 yılları arasında on altı yıl süren bir savaş yaşanmıştır. Osmanlı'nın üstünlüğüyle sonuçlanan savaşlarda Venedik barış istemiştir. 1479'da yapılan barışa göre;
 - ★ Venedikliler Osmanlılardan aldıkları yerleri geri verecek,
 - ★ Osmanlılar Venedik'ten aldıkları yerleri geri verecek,
 - ★ Venedik her yıl Osmanlı'ya 10 bin Venedik altını savaş tazminatı verecek.
- ✎ Ayrıca Venedik'e şu **imtiyazlar** verilmiştir;
 - ★ Venedikliler İstanbul'da **Balyos** denilen devamlı elçi bulundurabilecek,
 - ★ Balyoslar Osmanlı sınırlarındaki Venedikli vatandaşların davalarına bakabilecek
 - ★ Venedik bayrağı çeken herhangi bir gemiye saldırılmayacaktı.

Bu sayfadan nasıl soru çıkar?

Osmanlı Devleti yükselme döneminde Hristiyan dünyasını siyasî, dinî ve ekonomik yönden bölme politikası izlemiştir.

Buna göre;

- Mora ve Eflâk'ın alınması,
 - İstanbul'un fethinden sonra, Fener Rum Patrikhanesi'nin İstanbul'da bırakılması,
 - Venedik'e imtiyazlar verilmesi
- gelişmelerinden hangileri, bu politikanın uygulandığının doğrudan kanıtı değildir?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

Beylikten Devlete Osmanlı

Sosyal Hocam ©

II. Bayezid Dönemi (1481-1512)

- II. Bayezid dönemi yükselme devri içinde “**duraklama devri**” olarak görülür.
- Bu dönemde fetihler durma noktasına gelmiş, siyasî faaliyetler azalmıştır. Bunun en önemli sebebi **Cem Sultan Meselesi**’nin bir dış sorun haline gelmesidir.
- Cem Sultan II. Bayezid’in hükümdarlığını tanımayarak Bursa’ya gelmiş, hâkimiyet alâmeti olarak adına hutbe okutup para bastırmıştır. Devletin paylaşılmasını ve Anadolu’nun kendisine verilmesini istemiştir. Konya’ya gelip Karamanoğullarının desteğini alan Cem, Mısır’a gidip Memlûklardan da destek almıştır.
- Ancak aldığı yardımlarla Anadolu’ya giren Cem Sultan Akşehir’de yapılan savaşı kaybetmiş ve Rodos şövalyelerine sığınmak zorunda kalmıştır. (1492)
- Böylece Cem Sultan sorunu bir iç sorunken Avrupa sorunu haline gelmiştir. Önce Fransa daha sonra Vatikan’a gönderilen Cem Sultan 1495’te hastalanarak (kimine göre zehirlenerek) ölmüştür.
- 1484’te **Kili** ve **Akkerman** kaleleri alınarak Boğdan’ın fethi kesinleşmiş, böylece Osmanlı ve Kırım toprakları karadan birleşmiştir. Bunun üzerine bölgeye asker gönderen Leh kuvvetleri ile yapılan mücadelede Leh ordusu geri püskürtülmüştür.
- İspanya’da baskı altında olan **Yahudiler** Osmanlı topraklarına yerleştirilmiştir.
- II. Bayezid dönemindeki bir diğer gelişme ise, Safevî Devleti’nin kışkırtmasıyla Anadolu’da ortaya çıkan **Şahkulu Ayaklanması**’dır. Şiîliği yaymayı hedefleyen bu ayaklanma güçlkle de olsa bastırılmıştır.

Bu sayfadan nasıl soru çıkar?

II. Bayezid döneminin Yükselme Dönemi içinde ‘Duraklama Dönemi’ olarak anılmasında;

- Cem Sultan Olayı’nın yaşanması,
- eğitim çalışmalarına önem verilmesi,
- Avrupa devletlerinin Osmanlı aleyhine ittifaklar kuramaması durumlarından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

Bilinmesi Gereken Kavramlar

- ❑ **Fatih:** Büyük bir şehri, bir ülkeyi, önemi bir kaleyi kontrolü altına alan, fetheden hükümdar veya komutanlara verilen unvan.
- ❑ **Feth-i Mübin:** İslam Dünyası'nda İstanbul'un Fethi'ne verilen isimdir.
- ❑ **Yavuz:** güçlü, çetin, keskin, sert.
- ❑ **Kanuni:** yasayla ilgili, yasaya uygun, yasal, yasalı.
- ❑ **Kapitülasyon:** Bir ülkede, yurttaşların zararına olarak, yabancılara verilen ayrıcalık hakları.
- ❑ **İmtiyaz:** Devletin, kendisine ait bazı alanlarda belirli külfet ve yükümlülöklere tabi olarak belirli kişilere vermiş olduğu özel hak ve çıkarlar.
- ❑ **Preveze Savaşı:** (27 Eylül 1538) Barbaros Hayrettin Paşa komutasındaki Osmanlı donanmasının Andrea Doria komutasındaki Haçlı donanmasını Adriyatik Denizi'ndeki Preveze Kalesi (Preveze) önünde yendiğı bir deniz savaşıdır.
- ❑ **Coğrafi Keşifler:** 15. ve 16. yüzyıllarda Avrupalılar tarafından yeni ticaret yollarının okyanusların ve kıtaların bulunmasına yönelik yapılan keşif seferleridir.
- ❑ **Hilafet:** Hz. Peygamber'den sonraki devlet başkanlığı kurumunu ifade eder.
- ❑ **Protestan:** Hristiyanlıkta reform yapılmasını isteyen, buna çalışan bir akım sonucu doğmuş olan mezheptir.

GEÇEN DERS ÇÖZÜM

Osmanlının kuruluşu ile ilgili ortaya atılan bazı tezler şunlardır:

- Wittek, Osmanlı Beyliği'nin çok güçlü bir devlet olarak ortaya çıkmasını bu beyliği kuranların gaza düşüncesiyle hareket etmelerine bağlamaktadır.
- Halil İnalcık, Uç'taki toplumsal değişimin temel sebebi olarak göç ve nüfuz baskısını ve uç toplumundaki devlet teşekkülü sürecine götüren faktörleri öne sürer.
- Fuad Köprülü, bütün meseleyi, Ahlat'tan Domaniç'e gelen Ertuğrul Bey ve neslinin insan yapısına bağlamaya çalışmaktadır.

Osmanlının kuruluş sürecine ait verilen tezlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Her tez kendinden bir önceki tezi çürütmeye yönelik hazırlanmıştır.
- B) Tezlerin ortaya çıkmasında Vakânüvislerin eserlerinden faydalanılmıştır.
- C) Kuruluş ile ilgili ortaya farklı tezlerin çıkması bu dönem ile ilgili net bilgilerin olmadığına göstergesidir.
- D) Tüm tezlerde Osmanlının kuruluşu Ertuğrul Bey'e dayandırılmaktadır.
- E) Gaza düşüncesiyle hareket etmek Osmanlının kuruluş yıllarındaki en önemli politikasıdır.

SIRA SİZDE

İstanbul'un Osmanlı Devleti tarafından fethedilmesi Avrupa'da derin bir üzüntüyle karşılanırken; fethin sonuçları ise Avrupa Tarihi'nde ciddi gelişmeler yaşanmasında etkili olmuştur.

Yukarıdaki bilgi göz önüne alındığında,

I. Boğazların denetiminin Osmanlı Devleti'ne geçmesi

II. Bizans İmparatorluğu'nun yıkılması

III. Kale ve surların topraklarla yıkılabileceğinin öğrenilmesi

sonuçlarından hangilerinin, Avrupa'nın "siyasi" yapısının değişmesinde etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız III

B) I ve II

C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III